

Roll No.

Total No. of Pages : 6

Total No. of Questions : 16

प्रथमा तृतीय वर्ष (8वीं) वार्षिक परीक्षा 2022-23

विषय कोड : 0801

संस्कृत व्याकरणम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश :— सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. निम्नाङ्कितानां सत्यं विकल्पं चिनुत —

1×5=5

(i) माहेश्वर सूत्राणि सन्ति—

(क) एकादश

(ख) चतुर्दश

(ग) द्वादश

(घ) पञ्चदश

(ii) 'अदेङ्गुणः' करोति—

(क) गुणसंज्ञा

(ख) इत्संज्ञा

(ग) लोपसंज्ञा

(घ) वृद्धिसंज्ञा

(iii) धातवः कतिविधाः ?

(क) त्रिविधाः

(ख) द्विधा

(ग) एकधा

(घ) चतुर्धा

(iv) साधकतमं भवति—

(क) कर्म

(ख) करणम्

(ग) अधिकरणम्

(घ) सम्प्रदानम्

(v) त्रिषु लिङ्गेषु समानं भवति—

(क) सर्वनाम्

(ख) उपसर्गः

(ग) अव्ययम्

(घ) कृदन्तः

2. अधोलिखितेषु रिक्तस्थानानां पूरयत—

1×5=5

(i) सङ्ख्यापूर्वे

(ii) "ददति" शब्दे लकारः अस्ति।

(iii) "गमिष्यति" इति पदे धातुः।

(iv) संस्कृते वचनानि भवन्ति।

(v) 'वनेषु' शब्दे विभक्तिः अस्ति।

3. युग्ममेलनं कुरुत :

1×5=5

(i) उपकृष्णम्

(a) बहुव्रीहिः

(ii) चौरभयम्

(b) द्विगुः

(iii) हरिहरौ

(c) अव्ययीभावः

(iv) त्रिभुवनम्

(d) तत्पुरुषः

(v) पीताम्बरः

(e) द्वन्द्वः

4. सत्य कथनानां समक्षे 'आम्' असत्य कथनानां समक्षे 'न' लिखत : 1×5=5
- (i) 'श्रीमत्' शब्दे मतुप् प्रत्ययः भवति।
- (ii) सम्बोधने प्रथमाविभक्तिः इव रूपं भवति।
- (iii) 'शशकः शीघ्रं धावति' वाक्ये शशकः अव्ययम् अस्ति।
- (iv) 'सीता च रामः च' विग्रहे द्वन्द्वसमासः अस्ति।
- (v) 'सहयुक्तेऽप्रधाने' चतुर्थी विभक्तिः अस्ति।
5. एकपदेन उत्तरत - 2×5=10
- (i) 'याचते' शब्दे कः लकारः ?
- (ii) 'सप्तदिनम्' इति शब्दे कः समासः ?
- (iii) 'आधारोऽधिकरणम्' इत्यत्र कः विभक्तिः ?
- (iv) 'तिष्ठति' शब्दे कः धातुः ?
- (v) 'क्रियान्वयित्त्रं' किम् ?
6. कति माहेश्वर सूत्राणि भवन्ति ? लिखत। 4
7. 'अच्' प्रत्याहारस्य वर्णाः लिखत। 4
8. 'भावाधिकारः' संज्ञायाः सूत्रं लिखत। 4
9. 'स्वरप्रत्याहान्' लिखत। 4
10. 'धातुसंज्ञा' सूत्रं लिखत। 4

11. हिन्द्याम् अनुवादो विधेयः —

5

- (i) वयं भारतीयाः आस्म।
- (ii) विनाशकाले विपरीत बुद्धिः।
- (iii) शिवस्य पुत्रः गणेशः अस्ति।
- (iv) अस्माकं राष्ट्रीयः पशुः व्याघ्रः अस्ति।
- (v) तत्र एका वृद्धा न्यवसत्।

12. संस्कृतेऽनुवादो विधेयः —

5

- (i) मेरा नाम दीपिका है।
- (ii) प्रातःकाल योगासन करना चाहिए।
- (iii) विद्यालय में छात्र पढ़ते हैं।
- (iv) गङ्गा हिमालय से निकलती है।
- (v) अजय कल भोपाल जायेगा।

13. रेखाङ्कित प्रकृतिप्रत्ययौ विभाज्य लिखत —

5

- (i) किमपि वक्तुं वाञ्छसि।
- (ii) दिनेशेन जलं पीतम्।
- (iii) सीता उक्तवती।
- (iv) मया पत्रं पठनीयम्।
- (v) वानरस्य चपलत्वम् दृष्ट्वा आगच्छतु।

14. अव्ययपदानि चित्वा लिखत (केचन षड्) —

10

- (i) यथा वृक्षास्तथा फलम्।
- (ii) हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः।
- (iii) इति ते ज्ञानम् आख्यातम्।
- (iv) विद्या विना जीवनं व्यर्थम्।
- (v) तव गृहं कुत्र अस्ति ?
- (vi) सूर्यग्रहणं कदा भविष्यति ?
- (vii) भवान् कुतः आगतः ?

15. समासविग्रहं कृत्वा समासः लिखत (केचन पञ्च) :

10

- (i) भूतवलिः
- (ii) त्रिभुवनम्
- (iii) महानुपुरुषः
- (iv) पितरौ
- (v) दशाननः
- (vi) उपगङ्गम्
- (vii) यथाशक्ति।

- (i) ईदुदेद् द्विवचनं प्रगृह्यम् अदसो
- (ii) युस्त्याख्यौ
- (iii) क्रियायोगे।
- (iv) परः संहिता।
- (v) पूर्वो द्विगुः।